

Van: Kring Waterschappen van de NVR

Aan: NVR

Over: verplichting rekenkamer bij waterschap

Datum: 15-5-2019

De Kring Waterschappen verzoekt de ALV van de NVR zich achter het standpunt van de wettelijke verplichting van de rekenkamerfunctie bij waterschappen op te stellen, zoals verwoord in bijgaande memo, en het bestuur op te dragen dit standpunt waar mogelijk actief te bevorderen.

Tijd voor een verplichte rekenkamer bij waterschappen

Provincies hebben een toezichhoudende taak richting de waterschappen. De laatste jaren heeft horizontaal toezicht echter een grotere betekenis gekregen in de opvattingen over effectieve governance. Ook de waterschappen moeten hun eigen governance organiseren op basis van de in de Waterschapswet vastgelegde beginselen. Daarbij valt op dat, in tegenstelling tot de situatie bij provincies en gemeenten, de verplichting tot het hebben van een rekenkamerfunctie bij waterschappen ontbreekt. De Waterkring, onderdeel van de NVR, is van mening dat het tijd wordt om dit te veranderen.

Grote opgaven, financiering via eigen belastingheffing

Waterschappen zijn van oudsher een functionele bestuurslaag, gericht op goed waterbeheer. In de loop der jaren is de taakinvulling van de kerntaken schoon water, voldoende water en veiligheid verbreed en zijn daar taken op het gebied van o.a. klimaat en energie-opgaven bijgekomen. De waterschappen zijn daardoor uitgegroeid tot de regionale waterautoriteit die steeds meer met provincies en gemeenten samenwerken en ook daarmee vergelijkbare taken uitvoeren.

Waterschappen worden, in tegenstelling tot provincies en gemeenten, vrijwel uitsluitend gefinancierd via belastingheffing (watersysteem- en zuiveringsheffing). Het gaat daarbij om in totaal 3 miljard Euro per jaar.

Wie controleert het waterschap?

Van de Algemene Besturen van de waterschappen wordt verwacht dat ze de dagelijkse besturen aansturen en controleren. Het Algemeen Bestuur staat aan het hoofd van het waterschap en dat betekent dat zij voldoende instrumenten moet hebben om zijn controlerende en sturende rol waar te maken. Een rekenkamerfunctie biedt één van die instrumenten. Niet met als doel om misstanden aan de kaak te stellen, maar wel om een bijdrage te leveren aan het ondersteunen van het Algemeen Bestuur. Nu is het Algemeen Bestuur erg afhankelijk van de informatievoorziening en verantwoording door het dagelijks bestuur, dat in een monistisch stelsel zoals bij het waterschap, ook zelf deel uitmaakt van dat Algemeen Bestuur.

Of de middelen doeltreffend en doelmatig worden besteed, is aan het oordeel van het Algemeen Bestuur. De indruk bestaat dat leden van het Algemeen Bestuur zich dit niet altijd voldoende realiseren. Zij denken dat dit de taak is van een accountant. De accountant kijkt echter alleen of het geld is uitgegeven aan het doel waarvoor het door het Algemeen Bestuur beschikbaar is gesteld, de rechtmatigheid. Doeltreffendheid en doelmatigheid horen daar niet bij.

Rekenkamers in een monistisch systeem

Een veelgehoord misverstand is dat waterschappen een monistisch bestuur kennen waardoor er geen noodzaak is voor een rekenkamerfunctie.

Daarbij wordt over het hoofd gezien dat een algemeen aanvaard standpunt is dat organisaties die met publieke middelen worden gefinancierd zich ook publiek moeten verantwoorden (good-governance).

Ook in een monistisch stelsel- en mogelijk nog meer dan in een duaal stelsel- kan een rekenkamerfunctie bijdragen aan het gevoerde bestuur met onafhankelijk onderzoek. Een rekenkamer bepaalt in beginsel onafhankelijk welke onderwerpen onderzocht zullen worden. En daarmee wordt logisch dat een rekenkamerfunctie ook voor monistische besturen een toegevoegde waarde kan hebben. Immers het belang van goede informatie en het vermijden van het ontstaan van tunnelvisies, geldt niet alleen voor dualistische besturen, maar zeker ook voor monistische besturen.

Wettelijke plicht

Voor de waterschapsverkiezingen van maart 2019 hadden 14 van de in totaal 21 waterschappen een rekenkamerfunctie. Mogelijk dat dit na de verkiezingen verandert, omdat het- vanwege het ontbreken van een wettelijke verplichting – aan het Algemeen Bestuur van het waterschap is om hiervoor al dan niet te kiezen.

Het zou goed zijn als gezien de verbrede taken, de financiering en het monistisch stelsel bij waterschappen, een wettelijke verplichting tot een rekenkamerfunctie opgenomen wordt in de Waterschapswet. Zolang deze verplichting er niet is, zou het zo maar kunnen dat daar waar een dergelijke functie het hardst nodig is, de weerstand ertegen het grootst is.

Voor deze memo is gebruik gemaakt van

Elzinga, D.J., Tijd voor dualisering van de waterschappen, Binnenlands Bestuur, 2019/12

Langelaar, J.T., Nut en noodzaak rekenkamer bij waterschappen, Water Governance, 03-2018